

Har kunsten godt af at blive reaktiveret af klimaaktivister eller gør de skade på kunstverdenen?

Hvad tænker en museumsdirektør, en kunsthistoriker og en kunstner om årets klimaaktivistiske angreb på museers kunstværker?

Johanna Kinnock

Bodil Skovgaard Nielsen

Florian Wagner pågribes af en museumsvagt efter at have kastet oliefarvet vand på glasset, der beskytter Gustav Klimts 'Liv og død' på Leopold-museet i Wien

📷 LETZTE GENERATION

KULTUR

30. december 2022

Klimaaktivisten Florian Wagner fra den østrigske gruppe Letzte generation kastede den 15. november i år farvet vand på det beskyttende glas, der omgiver Gustav Klimts *Liv og død* på et museum i Wien, mens en medaktivist limede sig fast til det. Det er blot en af mange klimaaktivistiske aktioner på kunstværker i år. I et interview siger Florian Wagner

<https://www.information.dk/kultur/2022/12/aktivist-bag-olievand-paa-klimt-maleri-revitaliseret-gammelt-kunstvaerk-klimaprotestens-navn> :

»Det her handler jo ikke om kunst, det handler om opmærksomhed. Vi prøver ikke at destruere noget. Vi prøver at redde noget,« og fastholder, at værkerne ikke har taget skade af aktionerne. Men hvad mener kunstverdenen?

»Jeg ser det som hærværk«

Karen Grøn, museumsdirektør på Trapholt

– *Hvad tænker du om aktionerne?*

»Jeg ser det som hærværk. En god sag retfærdiggør ikke enhver handling. Jeg kan godt forstå dem, og jeg kan godt forstå deres valg af objekt. Det er et intelligent valg af objekt, fordi der er så mange fortolkningslag i det – og en masse opmærksomhed i det.«

– *Ville du ikke sige, at den opmærksomhed, de skaber på klimaet, er vigtigere end den ikkeskade, de gør på kunsten? At civil ulydighed er nødvendig?*

»Det ville også skabe opmærksomhed, hvis jeg var imod bilindustrien og kørte med stort banner i modsat retning på motorvejen. Jeg synes virkelig, det er ærgerligt – for det gør, at mange får modvilje over for at sympatisere med den forståelige frustration, som aktivisterne oplever. Det medfører nogle problemer, de ikke har tænkt over.«

– *Hvad har de ikke tænkt over?*

»Jeg tror ikke, de har tænkt over, at museerne er vores alle sammens. Museerne sikrer, at vi kan opleve stor og spændende kunst. Derfor skal museet og brugerne have en gensidig kontrakt om, hvordan vi opfører os. Hvis man skal til at putte glas foran værkerne, så man ikke kan se dem, som det var tænkt, så har de brudt en tillidskontrakt. Så får vi et samfund, hvor vi hele tiden mistænkeliggør hinanden. Det, synes jeg, er superproblematisk.«

– *Hvad gør det, om der er glas foran et værk?*

»Vi har i mange år arbejdet med at åbne museerne og gøre dem mere tilgængelige. Vi har prøvet at tone den aggressive beskyttelse af værkerne ned og højne værtskabet og fjerne glasset foran værker, fordi vi kunstmuseer også skal tilbyde en sanselig oplevelse – fremfor at der udelukkende går kunsthistorie i den. Et klassisk maleri har meget materialitet og tekstur. Glas foran maleri gør, at man ikke kan se penselstrøg og farvernes gennemslagskraft. Det er et tab.«

– *Er kunsten ikke lige meget, hvis et klimakollaps venter lige om hjørnet?*

»Det argument holder jo ikke – så kan man jo smadre hvad som helst – alle vinduerne i bageren, for eksempel. Så er der jo bare fri hærværk, for verden består alligevel ikke. Det er en grotesk dystopi. Men jeg kan godt forstå, at aktivisterne ikke forstår, at vi passer så godt på et lærred med maling, men ikke på planeten.«

– *Hvad tænker du om, at der jo ingen skade er sket på de værker, der er blevet angrebet?*

»Det er fordi, at aktivisterne her kun tænker på selve værket. Det, jeg tegner op, er, at der stadig er skade sket. Og at museet skal bruge penge på det – hvilket kommer til at være på bekostning af at bruge penge på værker og give adgang til ting. De kigger kun en vej i stedet for at se det komplekse netværk af relationer. De tror, at det eneste, vi laver, er at passe på værkerne, men i virkeligheden er vores job at dele dem. Aktionerne medfører, at vores job bliver at passe på dem.«

»Der kan sgu godt ryge et par værker i svinget for min skyld«

Kristoffer Ørum, kunstner

– *Hvad tænker du om aktionerne?*

»Det er svært. Jeg har ikke de der principielle ting med, at man ikke må lave vandalisme. Men jeg har en bekymring om, hvorvidt aktivisterne opnår, hvad de vil, og rammer dem, de vil ramme.«

– *Hvem rammer de?*

»De rammer jo kunstverdenen. Jeg kan godt se hvorfor. Det ser luksuriøst ud: De her institutioner er marmorbeklædte og store og signalerer hele tiden, hvor vigtige og autoritative, de er. Kunstverdenen projicerer altid succes, overflod, luksus – også selv om de ikke har det. Fondene kræver, at man skal

fremstå succesfuld for at få penge. Alle tænker, at kunstinstitutioner er uovervindelige – men faktisk er vores adgang til offentlig kunst allerede under pres.«

»Så når jeg ser klimaaktioner, får jeg en følelse af selvransagelse: 'Hvordan kunne man som kunstinstitution præsentere sig på en anden måde, hvis man ikke vil ligne det oplagte sted at angribe forbrug og rigdom?'«

– *Hvad kan kunstverdenen lære?*

»Kunstverdenen kan lære, om den vil det eller ej, at den er impliceret i alle mulige produktionskredsløb og klimadilemmaer. Den er *dirty*, ligesom alt andet er det. Jeg tror ikke, det gavner nogen, at kunstverdenen altid kun snakker i store principper og symboler. Institutionerne skal lære at sige: 'Den her kapitalismekritiske udstilling er fondsfinansieret af et tobaksfirma. Hvad sker der lige for det?' Kunstverdenen skal være bedre til at gå ud over symboler og videre til handling.«

– *Må man gerne angribe Klimt i klimaets navn?*

»Jeg kan jeg godt forstå, at de tænker: 'Fuck det, vi bliver nødt til at gøre noget.' Jeg synes heller ikke, at de gamle mestre skal opbevares til evig tid. Der kan sgu godt ryge et par i svinget for min skyld, hvis det rent faktisk rykker klimamæssigt.«

»Omvendt: Jeg tror ikke, at sådan en aktion rækker en hånd ud til dem, der er klimaskeptiske i forvejen. Folk er jo trætte af de der storbymennesker, der kommer med alt deres økologiske halloj. Jeg tror, vi skal have dem med.«

– *Men er chok ikke ret effektivt til at få folk med?*

»Choktraditionen kender vi fra kunstnere som Ippi Pippi. Her er chok i sig selv et godt udfald af et kunstværk. Personligt ville jeg med min kunst hellere have folk til at tænke mere. Jeg tror ikke, at chok er et særligt godt redskab til forandring – ligesom skam og skyld ikke er det. Folk skal omvendes på en anden måde – de skal tænke, at en grøn verden er meget federe. Som man siger: '*If I can't dance, I won't be a part of your revolution.*' Jeg tror ikke, at de her heroiske mennesker løser verdens problemer, det bliver nok noget meget mere uspektakulært og gradvist, der skal gøre det.«

»Kunstværkerne vækkes af den tornerosesøvn, de har slumret i på museer«

Jacob Wamberg, professor i kunsthistorie på Aarhus Universitet

– *Hvad synes du om klimakunstaktionerne?*

»Jeg synes, at de er forsvarlige i en situation, hvor politikerne er alt for tøvende, og hvor vi i det hele taget alle sammen gør for lidt.«

»Ingen værker er mig bekendt kommet til skade. På en måde har aktionerne nærmest været imaginære sabotageaktioner. Men den rædsel, som det giver, når kunsten pludselig føles truet, kan overføres til det, aktionerne egentlig drejer sig om: Nemlig den faktiske natur, som er langt mere truet end værkerne.«

– *Har aktivisme, der antaster kunst, historisk set haft gennemslagskraft?*

»Det nok mest berømte eksempel er de kvindelige aktivister i England i begyndelsen af 1900-tallet, som gik korporligt til angreb på kunstværker. Blandt andet huggede de i Velázquez' »Rokeby Venus« med en kødøkse.«

»Selv om det var en meget drastisk aktion, tror jeg godt, at jeg kan forstå motivationen bag. For jeg kan ikke helt afvise, at suffragetternes aktioner har været befordrende for opmærksomheden omkring, at kvinder ikke havde stemmeret.«

»Der er et ubehag, der følger med de her krigsagtige, guerillalignende fremgangsmåder: For hvad hvis de faktisk nogle gange hjælper? Gør det så, at de er mere forsvarlige? Det er et stort dilemma, og det er svært at føre et snævert regnskab for, hvad der er rigtigt og forkert.«

– *Aktivisten fra Wien, Florian Wagner, påpeger, at aktionerne måske endda kan revitalisere kunsten, give den en ny relevans. Hvad tænker du om det?*

»Det er jeg meget enig i. Vi lever med en lidt misforstået idé om, at kunstværker, når de bliver store nok, nærmest dropper ud af historien og overgår til en form for evighed.«

»Sat meget stærkt på spidsen kunne man sige, at nogle af de kunstværker, som aktivisterne bruger, bliver vækket af den tornerosesøvn, de har slumret i på museer, der, snarere end levende steder for interaktion med værkerne, er blevet til mausoleer.«

– *Florian Wagner insisterer samtidig på, at hans aktion ikke har meget med kunst at gøre – at aktivisterne blot har valgt kunstmuseer, fordi det giver opmærksomhed. Læser vi for meget kunsthistorie ind i aktionerne?*

»Nej, jeg synes, at aktivisten underbetoner den indlysende forbindelse, der er mellem kunst og natur. For kunst er noget, der – i hvert fald i en romantisk tradition – ikke skal tjene noget bestemt formål. Man går ikke hen og spørger, hvad den skal bruges til. Sådan en status har naturen også haft.«

»Men i dag er økosystemet ved at bukke under, fordi vi har instrumentaliseret naturen helt uhammet. Vi har mineret naturen og omlagt arealer til landbrug i et væk.«

»Det ville være godt, hvis vi fandt tilbage til en anden omgang med naturen. Aktionerne peger på, at det er muligt at have en mindre målorienteret omgang med ting i verden, ved at vise os et sted, hvor sådan en omgang findes: i kunsten.«

– *Kunne forbindelsen mellem aktionsformerne og kunstværkerne være endnu tydeligere?*

»Jeg mener, at forbindelsen er ganske tæt allerede. Ved at lave de her aktioner bringer aktivisterne nogle glemte dimensioner af kunstværkerne frem i lyset. Da de kastede tomatsuppe på et maleri af van Goghs solsikker, mindede suppen mange kunsthistorikere om Andy Warhols tryk med dåser af Campbell's Tomato Soup som motiv.«

»Andy Warhol pegede med sine tomatsuppeværker på, at naturen på den ene side leverer næring til menneskeheden, men også, at vi har instrumentaliseret den, gjort naturen til ren industri. Aktivisterne minder os med deres tomatsuppekast om et budskab, der allerede fandtes hos Warhol, nemlig at naturen ikke fortsat kan levere næring til os, hvis vi overforbruger og skamudnytter den.«

AKTUELLE BØGER FRA INFORMATION

**Overvågningskapitalismens
tidsalder (Paperback)**

Shoshana Zuboff

Kr. 237,95

<<https://butik.information.dk/products/overvagningskapitalismens-tidsalder>>

**Hvordan løser vi fremtidens
fertilitetsproblemer?**

Lone Schmidt & Anja Pinborg

Kr. 41,95

<<https://butik.information.dk/products/hvordan-loser-vi-fremtidens-fertilitetsproblemer>>

Kunstner i arbejde

Bojana Kunst

Kr. 254,95

<<https://butik.information.dk/products/kunstner-i-arbejde>>

Vi kan kun være fjender

Peter Pomerantsev

Kr. 147,95

<<https://butik.information.dk/products/vi-kan-kun-vaere-fjender>>

Du sparer 15% på bøger som abonnent på Information
<<https://butik.information.dk/>>